Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 20. november 2026
(OR. en)

16209/26

SOC 782
ANTIDISCRIM 116
GENDER 179
JAI 1473
FREMP 363
COHOM 147
EDUC 470

FØLGESKRIVELSE

fra:	Martine DEPREZ, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	3. november 2026
til:	Thérèse BLANCHET, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	COM(2026) 602 final
Vedr.:	RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET *om de fremskridt, der er gjort med hensyn til gennemførelsen af de nationale strategiske rammer for romaerne i lyset af EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse og Rådets henstilling om romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse*

Hermed følger til delegationerne dokument COM(2026) 602 final.

Bilag: COM(2026) 602 final

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 3.11.2026
COM(2026) 602 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

om de fremskridt, der er gjort med hensyn til gennemførelsen af de nationale strategiske rammer for romaerne i lyset af EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse og Rådets henstilling om romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse

{SWD(2026) 330 final}

Indhold

INDLEDNING 1
I. PARTNERSKABER OG INSTITUTIONEL KAPACITET 2
II. EU'S MÅL 5
I dette afsnit gennemgås de fremskridt, der er gjort med hensyn til at nå de syv mål i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse. For hvert mål præsenteres de relevante overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse, som udgør referencegrundlaget for vurderingen af fremskridtene. 5
II.I Bekæmpe og forebygge sigøjnerhad og forskelsbehandling 5
II.II Mindske fattigdom og social udstødelse 7
II.III Fremme deltagelse gennem myndiggørelse, samarbejde og tillid 10
II.IV Øge den reelle lige adgang til inkluderende almen uddannelse af høj kvalitet 12
II.V Øge den reelle lige adgang til bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet 14
II.VI Forbedre romaernes sundhed og øge den reelle lige adgang til sundhedsydelser af høj kvalitet og sociale tjenester 16
II.VII Øge den reelle lige adgang til passende ikkesegregerede boliger og basale tjenester 18
III. ROMAER I UDVIDELSESREGIONEN 20
IV. EU-TILTAG 21
KONKLUSION 26

INDLEDNING

Den Europæiske Union (EU) bygger på princippet om, at alle dens borgere bør kunne deltage fuldt ud i samfundet. Ligestilling, inklusion og respekt for de grundlæggende rettigheder er centrale EU-værdier, der er retningsgivende for EU's lovgivning, politikker og tiltag. Disse værdier er afgørende for social samhørighed, økonomisk modstandsdygtighed og konkurrenceevne på lang sigt. I denne sammenhæng og i overensstemmelse med sin dagsorden for en Union med lige muligheder har Kommissionen gjort ikkeforskelsbehandling og inklusion til en central prioritet. Fremme af romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse er en integreret del af denne forpligtelse og bidrager til at gennemføre de rettigheder og principper, der er nedfældet i traktaterne og Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

Romaerne[1] er Europas største etniske mindretal med en anslået befolkning på 10-12 mio. mennesker på kontinentet, hvoraf over 6 mio. bor i EU[2]. Dette antal forventes at stige betydeligt i takt med, at landene på Vestbalkan tiltræder EU. Trods den igangværende indsats på nationalt plan og EU-plan oplever mange romaer fortsat forskelsbehandling, sigøjnerhad og socioøkonomisk udstødelse. For at afhjælpe disse vedvarende uligheder blev en styrket udgave af EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse for 2020-2030 vedtaget den 7. oktober 2020. Med rammen blev der indført syv mål på EU-plan[3] og for første gang foreslået overordnede kvantitative EU-mål for 2030. Den fremmer en "fælles, men differentieret tilgang", hvor alle medlemsstater arbejder hen imod at nå fælles mål på EU-plan og gennemføre minimumsforpligtelser, samtidig med at de tilpasser deres foranstaltninger til de nationale forhold og størrelsen af deres romabefolkninger. Medlemsstater med betydelige romabefolkninger forventes at påtage sig mere ambitiøse forpligtelser. Rammen blev styrket ved Rådets henstilling af 12. marts 2021, hvori medlemsstaterne forpligtede sig til at vedtage og gennemføre deres nationale strategiske rammer for romaerne. Gennemførelsen af disse EU-instrumenter støttes af nationale romakontaktpunkter, EU-finansiering, overvågningsmekanismer og gensidig læring, som tilsammen udgør en fælles ramme for indsatser, ansvarlighed og koordinering, der omsætter fælles mål til en fælles europæisk forpligtelse.

Som led i den toårige overvågningscyklus for EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse forelægger alle medlemsstater[4] fremskridtsrapporter om deres nationale strategiske rammer for romaerne for Europa-Kommissionen. På dette grundlag offentliggør Kommissionen en samlet vurdering af fremskridtene i hele EU. Denne tredje

---

1 Ved betegnelsen "romaer" som paraplybegreb forstås en lang række forskellige personer af romani-oprindelse såsom: roma, sinti, kale, romanichel og boyash/rudari. Det omfatter også grupper såsom ashkali, egyptere, yenish, dom, lom, rom og abdal samt omrejsende befolkningsgrupper, herunder etniske rejsende eller personer med den administrative betegnelse *Gens du voyage*, og personer, der identificerer sig som sigøjnere, tsiganes eller tziganes, uden dermed at se bort fra disse gruppers særlige karakteristika.

2 Europarådet, menneskerettighedskommissær (2025), The Unheard 12 Million – Council of Europe Commissioner issues urgent wake-up call to act for Roma and Traveller rights, 1. oktober 2025.

3 i) bekæmpe og forebygge sigøjnerhad og forskelsbehandling ii) mindske fattigdom og social udstødelse for at lukke den socioøkonomiske kløft mellem romaer og befolkningen som helhed iii) fremme deltagelse gennem myndiggørelse, samarbejde og tillid iv) øge den reelle lige adgang til inkluderende almen uddannelse af høj kvalitet v) øge den reelle lige adgang til bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet vi) forbedre sundheden og øge den reelle lige adgang til sundhedsydelser af høj kvalitet og sociale tjenester og vii) øge den reelle lige adgang til passende ikkesegregerede boliger og basale tjenester.

4 Med undtagelse af Malta.

gennemførelsesrapport fra Kommissionen dækker udviklingen i perioden fra den 1. juni 2023 til den 31. marts 2025[5].

Ud over de nationale rapporter bygger denne vurdering på to yderligere dokumentationskilder. For det første undersøgelsen om romaer fra 2024, som er gennemført af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, og som indeholder sammenlignelige data om romaernes situation[6]. For det andet bidrag fra romacivilsamfundsorganisationer og civilsamfund, som arbejder for romaernes sag, samt andre interessenter (i det følgende benævnt "interessenter"), som blev indsamlet gennem tre centrale initiativer: initiativet til civil overvågning af romaer, en særlig gennemførelsesdialog med kommissær Hadja Lahbib og en indkaldelse af feedback. Disse input giver værdifuld indsigt i de udfordringer, som interessenterne står over for i forbindelse med gennemførelsen af EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse, og i, hvordan gennemførelsen kan forbedres.

Medlemsstaterne har truffet foranstaltninger til at styrke forvaltningen og overvågningen, bekæmpe sigøjnerhad og forskelsbehandling og forbedre romaernes adgang til uddannelse, beskæftigelse, sundhedspleje og boliger, herunder gennem EU-finansierede initiativer. Resultaterne af undersøgelsen om romaer fra 2024 viser forbedringer siden 2016, herunder reduktion af alvorlige materielle afsavn og andelen af unge romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET), en stigning i andelen af romaer i lønnet arbejde, øget deltagelse i førskoleundervisning og børnepasning og forbedrede boligforhold. Ikke desto mindre er fremskridtene fortsat ujævne på tværs af medlemsstaterne og politikområderne, og der er fortsat betydelige udfordringer med hensyn til at omsætte politiske tilsagn til håndgribelige forbedringer for romaerne.

I denne rapport vurderes gennemførelsen af de nationale strategiske rammer for romaerne og fremskridtene hen imod de målsætninger og mål, der er fastsat i EU's strategiske ramme for romaerne. Den omfatter også udviklingen i udvidelsesregionen og relevante tiltag på EU-plan. Rapporten suppleres af et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene med landespecifikke faktablade udarbejdet af Kommissionen og en oversigt over nationale kvantitative mål og rapporterede fremskridt udarbejdet af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder (se tillæg).

I. PARTNERSKABER OG INSTITUTIONEL KAPACITET

Effektiv forvaltning er afgørende for gennemførelsen af de nationale strategiske rammer for romaer. Selv om alle medlemsstater har etableret styringsstrukturer centreret omkring de nationale romakontaktpunkter er der fortsat betydelige forskelle med hensyn til institutionel kapacitet, koordinering, interessentdeltagelse og lokal gennemførelse. Disse ordninger skal styrkes for at omsætte nationale strategier til effektive tiltag. I den forbindelse fremhævede interessenterne vedvarende udfordringer med at omsætte de nationale strategiske rammer for romaerne til effektive lokale tiltag, navnlig: fragmenteret forvaltning, begrænset kommunal kapacitet og politisk følsomme spørgsmål, der påvirker prioriteringen og gennemførelsen af foranstaltninger til inklusion af romaer. Dette understreger behovet for stærkere støtte gennem kapacitetsopbygning og teknisk bistand.

---

5 De foranstaltninger, der er gennemført efter indberetningsperioden, medtages kun i denne rapport, hvis de nationale romakontaktpunkter indberetter dem til Kommissionen.

6 Undersøgelsen omfatter ti medlemsstater (BG, CZ, FR, EL, HU, IE, IT, PT, RO, ES) og tre kandidatlande (AL, MK, RS).

Vigtigste resultater

Alle rapporterende medlemsstater har udpeget nationale romakontaktpunkter, der er ansvarlige for at koordinere gennemførelsen af deres nationale strategiske rammer for romaerne. I flere lande er der taget skridt til at styrke de nationale romakontaktpunkters funktion ved at øge antallet af medarbejdere, forbedre de institutionelle ordninger eller stille flere budgetmidler til rådighed[7]. I flere tilfælde er de nationale romakontaktpunkter direkte involveret i mekanismer til overvågning og koordinering af programmer[8]. Dette bidrager til bedre at integrere prioriteter for inklusion af romaer i bredere social- og samhørighedspolitikker. I Slovakiet er de nationale romakontaktpunkter f.eks. ordinært medlem af overvågningsudvalget for Programme Slovakia 2021-2027, et samhørighedspolitisk program, der medfinansieres af Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), og koordinerer et særligt udvalg for marginaliserede romasamfund. Cypern nedsatte et overvågningsudvalg for sin NRSF, der samler ministerier og romarepræsentanter for at styrke koordineringen og deltagelsen i den politiske beslutningstagning.

Gennemførelsen af foranstaltninger til inklusion af romaer afhænger også af samarbejde med regionale og lokale myndigheder. Kommunerne spiller en vigtig rolle med hensyn til at gennemføre foranstaltninger på centrale områder såsom uddannelse, boliger og sociale tjenester. Grækenland har f.eks. gennemført en ramme, hvorunder 85 kommuner allerede har fremlagt lokale handlingsplaner for inklusion af romaer for at sikre overensstemmelse med de nationale prioriteter.

I alt 20 medlemsstater[9] overvåger regelmæssigt gennemførelsen af deres nationale strategiske rammer for romaerne og har defineret og har fastsat mindst ét kvantitativt eller kvalitativt mål. Det er opmuntrende, at næsten alle lande med betydelige romabefolkninger har fastsat kvantitative mål og indikatorer for mindst fem mål. Tjekkiet, Slovakiet og Spanien har udviklet solide overvågningsrammer, der er i overensstemmelse med indikatorerne i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse, mens Bulgariens ramme er mere begrænset, men i vidt omfang i overensstemmelse med disse indikatorer. Overvågningsrammerne i de resterende medlemsstater med betydelige romabefolkninger befinder sig på forskellige udviklingsstadier, idet nogle indikator- eller målværdier endnu ikke var fastsat eller færdiggjort på indberetningstidspunktet (se tillæg), hvilket påvirker vurderingen af fremskridtene hen imod de nationale mål.

Hvor der er fastsat nationale mål i henhold til de nationale strategiske rammer for romaerne (målårene varierer), viser de foreliggende oplysninger forskelligartede fremskridt hen imod opfyldelsen af dem: Bulgarien rapporterer at have nået sine mål for 2030 inden for førskoleundervisning og ungdomsuddannelser og at have gjort visse fremskridt på andre områder. Slovakiet er på rette vej med hensyn til sine mål for 2030 for boliger og deltagelse. Spanien har nået nogle af sine mål for 2026 vedrørende sigøjnerhad, men halter bagefter på andre områder, navnlig uddannelse. Tjekkiet udviser begrænsede eller ingen fremskridt hen imod sine mål for 2030. De oplysninger, som Ungarn, Grækenland og Rumænien har fremlagt, giver ikke mulighed for en vurdering af fremskridtene hen imod deres nationale mål (2030 for Ungarn og Grækenland samt 2027 for Rumænien, se tillæg. Analysen fra EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder viser forbedringer i 10 af de 16 indikatorer siden 2016. Fremskridtene er dog fortsat utilstrækkelige til at nå de fleste af målsætningerne og målene i

7 BE, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HU, HR, IE, IT, LT, LV, RO, SI, SK.
8 BG, CZ, EL, ES, FR, HR, HU, LV, IT, RO, SK.
9 BE, BG, CY, CZ, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LV, LT, NL, PL, RO, SE, SI, SK.

EU's strategiske ramme for romaerne senest i 2030, mens beskæftigelsesmålet i øjeblikket er på rette spor.

Vurdering og resterende udfordringer

Medlemsstaterne har fortsat styrket de styringsstrukturer, der understøtter inklusion af romaer. Det er fortsat afgørende at sikre, at de nationale romakontaktpunkter har tilstrækkelig institutionel kapacitet og tilstrækkelige ressourcer til en effektiv koordinering på tværs af sektorer. Inklusion af romaer integreres i stigende grad i generelle politikker, men disse mangler ofte romaspecifikke garantier og opsøgende foranstaltninger for at sikre, at romaer kan få adgang til og drage fordel af dem.

Svag koordinering mellem nationale og lokale myndigheder er fortsat en væsentlig flaskehals, hvilket gør det vanskeligere at omsætte nationale strategier til en effektiv lokal indsats. I decentraliserede systemer er gennemførelsen ofte fortsat skønsmæssig, idet kommunerne undgår at gennemføre foranstaltninger, der opfattes som politisk følsomme, såsom desegregering, til fordel for kortsigtede foranstaltninger, hvor risikoen for konflikter er lavt.

Opnåelse af ensartede resultater kræver mere robuste styringsordninger, herunder klarere ansvarsområder, effektiv overvågning og øget ansvarlighed. Styrket koordinering og administrativ kapacitet, navnlig gennem målrettet kapacitetsopbygning og passende incitamenter på kommunalt plan, kan forbedre gennemførelsen af foranstaltninger til inklusion af romaer og øge den effektive udnyttelse af EU-midler. Det er fortsat afgørende at styrke sammenhængen mellem styringsstrukturerne og gennemførelsen af EU-finansierede programmer.

Der er behov for en yderligere indsats for at styrke overvågningsrammerne i medlemsstaterne. I nogle tilfælde er mål og indikatorer endnu ikke blevet fastlagt eller er fortsat ufuldstændige, mens overvågningen overvejende bygger på outputindikatorer frem for resultatindikatorer. Disse mangler afspejler bredere begrænsninger i datatilgængeligheden og sammenligneligheden på tværs af EU. I flere medlemsstater afspejler de officielle statistikker ikke romabefolkningerne i tilstrækkelig grad, hvilket gør det vanskeligt at vurdere uligheder og fremskridt over tid. Mere sammenlignelige metoder vil sammen med opdelte data og stedfortrædende data[10], hvor det er hensigtsmæssigt og lovligt, styrke evidensbaseret politikudformning og forbedre indberetningens fuldstændighed og sammenlignelighed. Hvor stikprøvestørrelserne tillader det, kan overvågningen også indfange forskelle inden for romabefolkningen sammen med sammenligninger med befolkningen som helhed.

Retningslinjer for yderligere forbedringer

For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne, navnlig dem med betydelige romabefolkninger, til at:

- **styrke de nationale romakontaktpunkter, mandat, personale og finansiering,** sikre deres effektive inddragelse i koordineringen og overvågningen af generelle og målrettede politikker samt EU-finansierede programmer og sætte dem i stand til at følge fremskridtene i forhold til klare mål og resultatindikatorer, der er tilpasset EU's strategiske ramme for romaerne
- **styrke overvågningen af de nationale strategiske rammer for romaerne for at følge fremskridtene i forhold til klare mål og resultatindikatorer**, der er tilpasset

[10] Findes på: https://commission.europa.eu/system/files/2020-10/portfolio_of_indicators_en.pdf.

EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse, ved hjælp af opdelte data og stedfortrædende data, hvor det er hensigtsmæssigt og lovligt

- **styrke koordineringen på tværs af styringsniveauer**, navnlig ved at **styrke den lokale gennemførelse** gennem klarere ansvarsområder, større deltagelse af interessenter, øget kommunal administrativ kapacitet og forbedrede ansvarlighedsmekanismer.

II. EU'S MÅL

I dette afsnit gennemgås de fremskridt, der er gjort med hensyn til at nå de syv mål i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse. For hvert mål præsenteres de relevante overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse, som udgør referencegrundlaget for vurderingen af fremskridtene.

II.I Bekæmpe og forebygge sigøjnerhad og forskelsbehandling

Overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse:

- som minimum halvere andelen af romaer, der har oplevet forskelsbehandling
- reducere andelen af befolkningen som helhed, der føler sig utilpas ved at have romaer som naboer, med mindst en tredjedel

Sigøjnerhad anerkendes som en form for racisme mod romaer[11], som fortsat er en drivkraft bag social udstødelse og forskelsbehandling i hele EU og underminerer adgangen til uddannelse, beskæftigelse, sundhedsydelser, boliger og andre væsentlige tjenester. Da sigøjnerhad i høj grad påvirker de samlede fremskridt med hensyn til romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse, er bekæmpelse af sigøjnerhad både et særskilt mål og en tværgående prioritet i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse.

Resultaterne af undersøgelsen om romaer fra 2024 viser, at næsten én ud af tre romaer (31 %) har oplevet forskelsbehandling på grund af etnisk baggrund. Tilliden til institutionerne er også fortsat forholdsvis lav: Kun omkring halvdelen af de adspurgte romaer (49 %) oplyser, at de har tillid til politiet i deres land, mens blot to ud af fem (40 %) udtrykker tillid til det nationale retssystem. På grundlag af resultaterne af Eurobarometerundersøgelsen fra 2023 ville kun 67 % af de adspurgte fra medlemsstaterne føle sig godt tilpas ved daglig kontakt med en romakollega på arbejdspladsen[12]. Interessenterne fremhævede, at indsatsen mod sigøjnerhad trods øget anerkendelse i de politiske rammer fortsat er fragmenteret og ofte kortsigtet, hvilket understreger behovet for en mere systematisk og integreret indsats.

[11] Sigøjnerhad (en form for racisme, der rammer romaer) er et historisk betinget strukturelt fænomen, som forekommer på institutionelt plan, i samfundet og i personlige relationer. Det har sin oprindelse i, hvordan flertallet betragter og behandler dem, der anses for at være "sigøjnere". Sigøjnerhad er rodfæstet i en opfattelse af det anderledes, som bygger på både negative og positive stereotyper om det eksotiske.

[12] Nye data vedrørende indikatoren for romaer som naboer vil foreligge i den kommende Eurobarometerundersøgelse fra 2026.

Vigtigste resultater

I indberetningsperioden traf et betydeligt antal medlemsstater foranstaltninger til at øge anerkendelsen og synligheden af sigøjnerhad. Nogle medlemsstater[13] øgede den institutionelle kapacitet til at bekæmpe sigøjnerhad. Tyskland oprettede navnlig det uafhængige indberetnings- og informationscenter om sigøjnerhad (MIA), Spanien indledte udarbejdelsen af statspagten mod sigøjnerhad, og Litauen indledte høringer om en specialiseret ekspertkommission til bekæmpelse af sigøjnerhad. De politiske og institutionelle rammer blev styrket gennem den formelle vedtagelse af en definition af sigøjnerhad i Tjekkiet og Slovakiet. Offentlighedens kendskab blev yderligere fremmet gennem medier og oplysningskampagner, herunder Letlands dokumentarserie[14], som blev produceret under den EU-finansierede lettiske romaplatform.

Flere medlemsstater[15] styrkede støttetjenesterne til ofre for forskelsbehandling og hadforbrydelser gennem forbedrede klagemekanismer, retshjælp og opsøgende tjenester. Bulgarien ydede f.eks. juridisk rådgivning til tusindvis af personer gennem mobile hold, hovedsagelig i fjerntliggende områder[16], og indførte en mobilapplikation for at lette adgangen til retsvæsenet[17].

Oplysningsinitiativer og mindearrangementer – såsom mindedagen for romaernes holocaust og den internationale romadag – opnåede større anerkendelse i mange medlemsstater[18] og bidrog til at øge offentlighedens kendskab til romaernes historie og kultur. I Frankrig anerkender mindeprojektet i Montreuil-Bellay f.eks. forfølgelsen af omkring 1 850 romaer under anden verdenskrig og øger bevidstheden gennem et mindested og et planlagt museum. I oktober 2025 vedtog det nederlandske Repræsentanternes Hus Tseggai-forslaget,, hvorved nederlandske romaer, sintier og rejsende formelt anerkendes som et nationalt mindretal i henhold til Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal.

Vurdering og resterende udfordringer

På trods af den stigende politiske opmærksomhed på sigøjnerhad er gennemførelsen og håndhævelsen af foranstaltninger til bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling af romaer fortsat ujævne og fragmenterede på tværs af medlemsstaterne, hvilket afspejler vedvarende mangler med hensyn til politisk vilje og svage håndhævelsesmekanismer. Som følge heraf holdes institutionerne ofte ikke i tilstrækkelig grad ansvarlige for praksis såsom segregeret undervisning og tvangsudsættelser.

Underrapportering af forskelsbehandling og hadrelaterede hændelser er fortsat udbredt, hvilket skyldes lav tillid til institutionerne, frygt for repressalier og begrænset kendskab til klagemekanismer. Der er derfor mangel på pålidelige data, hvilket gør det vanskeligt at udforme og evaluere effektive politiske tiltag. Samtidig rapporteres bekymringer over politiets praksis – herunder etnisk profilering og uforholdsmæssig magtanvendelse – fortsat som væsentlige hindringer for tillid og inklusion.

---

13 AT, BE, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, IE, IT, LV, LT, NL, RO, SK, SE.

14 Findes på: https://www.youtube.com/@KulturasMinistrija/videos.

15 AT, BG, CZ, DE, EL, ES, FI, HR, IE, IT, LT, LV, SK.

16 Findes på: https://www.justice.government.bg/home/index/1201f1c6-798b-41b6-a874-052e228ac8a1?top=1

17 Findes på: https://apps.apple.com/bg/app/%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%B8-%D0%BC%D0%B8/id6471497775.

18 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LU, LV, LT, NL, PT, RO, SK.

Vedvarende mangler på nationalt og regionalt plan i data om forskelsbehandling af romaer opdelt efter etnisk oprindelse og i data om flerfoldige og intersektionelle former for forskelsbehandling vanskeliggør sammen med uensartet overvågningspraksis fortsat vurderingen af tendenser og resultater. Ligebehandlingsorganer i mange medlemsstater har begrænsede ressourcer, beføjelser eller uafhængighed, hvilket mindsker deres evne til at sikre effektive retsmidler og føre strategiske retssager. Medlemsstaterne blev pålagt at gennemføre de nye EU-direktiver om ligebehandlingsorganer[19] i national ret senest i juni 2026. Korrekt gennemførelse og fuld efterlevelse er afgørende for at styrke ligebehandlingsorganernes uafhængighed, ressourcer og effektivitet og afhjælpe disse mangler.

Retningslinjer for yderligere forbedringer
For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne til at:

- **styrke gennemførelsen og håndhævelsen af EU-lovgivningen om bekæmpelse af forskelsbehandling og hadforbrydelser** ved at: i) sikre passende sanktioner ii) forbedre adgangen til klagemekanismer iii) systematisk registrere tilfælde af sigøjnerhad og iv) imødegå underrapportering gennem foranstaltninger, der opbygger tillid til offentlige institutioner og overvåger ændringer i tilliden til institutionerne
- **fremme initiativer til oplysning af offentligheden samt erindrings- og uddannelsesinitiativer vedrørende romaernes historie og kultur samt sigøjnerhad**, herunder gennem skolernes læseplaner, læreruddannelse, inddragelse af medierne og mindeaktiviteter for at modvirke stereotyper og fordomme i samfundet, og
- **systematisk håndtere sigøjnerhad på tværs af sektorpolitikker** – navnlig inden for uddannelse, beskæftigelse, sundhed og boliger – ved at bekæmpe forskelsbehandling, styrke institutionel praksis og fremme bevidstgørelse og uddannelse af centrale fagpersoner.

II.II Mindske fattigdom og social udstødelse

Overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse:

- mindske fattigdomskløften mellem romaer og befolkningen som helhed med mindst halvdelen
- mindske fattigdomskløften mellem romabørn og andre børn med mindst halvdelen

Vedvarende fattigdom blandt romaer er fortsat en alvorlig bekymring i hele EU. Børn rammes uforholdsmæssigt hårdt, da de fra en tidlig alder står over for kumulative ulemper, der øger risikoen for udstødelse på tværs af generationer og i betydelig grad begrænser den sociale mobilitet.

Resultaterne af undersøgelsen om romaer fra 2024 bekræfter, at fattigdom og økonomiske vanskeligheder fortsat er udbredt i romasamfund. Samlet set er 77 % af alle romabørn i risiko for fattigdom – hvilket er ca. fire gange højere end andelen for befolkningen som helhed.

[19] Rådets direktiv (EU) 2024/1499 af 7. maj 2024 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2024/1500 af 14. maj 2024 om standarder for ligebehandlingsorganer. Findes på: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj og https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj.

Desuden lever 40 % i husstande med alvorlige materielle afsavn[20]. Dette tal er udtryk for en reel forbedring siden 2016 (66 %), men niveauet er fortsat betydeligt højere end for befolkningen som helhed (7 %[21]). Interessenterne understregede den multidimensionelle og tværgenerationelle karakter af fattigdom blandt romaer og behovet for integrerede politiske tiltag på tværs af sektorområder (uddannelse, beskæftigelse, sundhedspleje, boliger). De bemærkede også, at selv om flere medlemsstater har styrket de sociale beskyttelsessystemer, øget de finansielle ydelser eller forbedret adgangen til dem, er foranstaltninger rettet mod romaer til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse fortsat begrænsede, navnlig dem, der har til formål at overvinde hindringer for adgang til almindelig støtte såsom administrative hindringer, begrænset adgang til oplysninger og lav tillid til offentlige institutioner.

Vigtigste resultater

Mange medlemsstater[22] indberettede foranstaltninger, der havde til formål at forbedre adgangen til social beskyttelse, navnlig gennem opsøgende mekanismer såsom Belgiens Bridging Figures (Flandern), der nåede ud til tusindvis af sårbare familier, herunder mange romaer, og ydede praktisk støtte til adgang til lokale skoler og offentlige tjenester. Denne tilgang bidrog til at opbygge gensidig tillid mellem lokale romaer og offentlige institutioner, samtidig med at lokale romaers selvhjulpenhed blev styrket.

Et begrænset antal medlemsstater[23] indberettede gennemførelsen af foranstaltninger rettet mod romaer til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse, mens nogle medlemsstater[24] behandler disse udfordringer som et tværgående spørgsmål i andre sektorspecifikke mål. For eksempel er der med de italienske Accedere- og Salute-projekter, som var rettet mod romaer som en af de ugunstigt stillede grupper og medfinansieret af ESF+, indført en integreret, tværsektoriel tilgang, der bidrog til en betydelig nedgang i antallet af beboere i segregerede bosættelser.

Flere medlemsstater[25] rapporterede også om fokus på børnefattigdom blandt romaer med støtte fra EU's finansieringsinstrumenter. Bulgarien indførte f.eks. en samfinansieret ordning under ESF+ med madkuponer og ledsagende støtte til børn fra dårligt stillede familier, og Kroatien udsendte mobile opsøgende teams til støtte for familier i isolerede bosættelser[26].

Vurdering og resterende udfordringer

På trods af de fortsatte bestræbelser er fattigdom blandt romasamfund fortsat udbredt og udgør stadig en af de mest vedvarende former for socioøkonomisk udstødelse i EU. Der er rapporteret om visse fremskridt, navnlig gennem foranstaltninger, der forbedrer adgangen til social beskyttelse og sociale tjenester. Fremskridtene er dog fortsat begrænsede og uensartede, idet de fleste foranstaltninger fokuserer på adgang til ydelser frem for at håndtere de strukturelle årsager til fattigdom.

---

20 Alvorlige materielle afsavn defineres som en husholdnings manglende evne til at betale mindst fire ud af ni væsentlige udgifter, herunder tilstrækkelig opvarmning, regelmæssige nærende måltider og uventede udgifter (undersøgelsen om romaer fra 2024, s. 32).

21 Findes på: Eurostat 2020, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mddd11__custom_22313195/default/table.

22 AT, BE, BG, FI, FR, DE, EL, HU, IT, NL, RO, SK, ES.

23 FI, HR, ES, PL, RO, SK.

24 AT, CZ, IT, RO, SK.

25 BG, HR, ES, IT, SI, LU.

26 Findes på: https://www.centar-medjimurje.hr/.

Covid-19-krisen forværrede situationen ved at øge de eksisterende forskelle og tilbagerulle nogle af de fremskridt, der var opnået før 2020, og virkningerne heraf kunne fortsat mærkes i hele indberetningsperioden. Territoriale forskelle og den ujævne fordeling af tjenester hæmmer yderligere inklusionen, navnlig i fjerntliggende områder. Myndighederne bør proaktivt håndtere "usynlige barrierer" såsom digital udstødelse og manglende identitetsdokumentation eller skøder, som forhindrer de mest marginaliserede husstande og hjemløse romaer i at få adgang til social beskyttelse.

Fattigdom og social udstødelse blandt romaer skyldes indbyrdes forbundne, dybt rodfæstede ugunstige forhold, der varer ved på tværs af generationer. En håndtering af disse udfordringer kræver en integreret politisk indsats, hvor social beskyttelse kombineres med foranstaltninger inden for uddannelse, beskæftigelse, bolig og sundhed.

Retningslinjer for yderligere forbedringer
For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne til at:

- **tilpasse foranstaltninger til inklusion af romaer til generelle politikker for fattigdomsbekæmpelse og børns rettigheder,** bl.a. gennem romaspecifikke beskyttelsesforanstaltninger og indikatorer for at sikre lige adgang for romafamilier og romabørn
- **forbedre adgangen til social beskyttelse og offentlige tjenester**, herunder ved at forenkle administrative procedurer og håndtere "usynlige barrierer" såsom digital udstødelse, manglende identitetsdokumenter eller skøder og begrænset opsøgende arbejde over for de mest marginaliserede romaer
- **udvikle integrerede, langsigtede løsninger på fattigdom og social udstødelse blandt romaer**, hvor social beskyttelse kombineres med foranstaltninger inden for uddannelse, beskæftigelse, bolig og sundhedspleje for at imødegå strukturelle og generationsmæssige ugunstige forhold.

Principperne for effektive politikker til bekæmpelse af fattigdom, der er offentliggjort sammen med strategien for bekæmpelse af fattigdom, har til formål at være retningsgivende for effektive strategier for bekæmpelse af fattigdom på nationalt, regionalt og lokalt plan. De omfatter følgende punkter, som er af særlig relevans i forbindelse med denne rapport:

- **Finansielle ressourcer tilpasses de politiske målsætninger ved anvendelse af EU-midler,** herunder finansiering, der er knyttet til gennemførelsen af de nationale og regionale partnerskabsplaner, med henblik på at støtte og supplere de nationale, regionale og lokale myndigheders indsats for **at bekæmpe fattigdom og social udstødelse.**
- Der udvikles **målrettede foranstaltninger** for at støtte **grupper med højere risiko for fattigdom eller social udstødelse**, herunder romaer.
- Der er indført **målrettede programmer** for at forbedre omfanget og **kvaliteten af læringsmulighederne** for elever og studerende fra lavindkomsthusstande (yderligere midler til skoler, læreres faglige udvikling, mentorordninger, stipendier og økonomisk støtte, adgang til faciliteter og materialer, foranstaltninger til desegregering, herunder for romaer, m.v.).

- Der foretages **systematisk kortlægning af segregerede romabosættelser** med de berørte lokalsamfunds samtykke og vurdering med henblik på at fastslå graden af fattigdomsrisiko, alvorlige materielle afsavn og mangler i adgangen til basale tjenester, samtidig med at det sikres, at lokalsamfundene inddrages i byplanlægningsprocesser.

II.III Fremme deltagelse gennem myndiggørelse, samarbejde og tillid

Overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse:

- opbygge kapacitet hos og engagere mindst 90 NGO'er i koordineret overvågning fra romacivilsamfundets side i hele EU
- sikre roma-NGO'ers deltagelse som fuldgyldige medlemmer i overvågningsudvalg for alle programmer, der vedrører romasamfunds behov
- fordoble andelen af romaer, der indberetter forskelsbehandling, når den finder sted
- fremme romaers deltagelse i det politiske liv på lokalt, regionalt og nationalt plan samt på EU-plan i medlemsstater med betydelige romabefolkninger

Romaers meningsfulde deltagelse er afgørende for at håndtere langvarige uligheder, styrke demokratisk styring og opbygge tillid til offentlige institutioner. Kendskabet til institutionelle støttestrukturer er øget, idet 46 % af de adspurgte romaer har hørt om mindst ét ligebehandlingsorgan eller en lignende institution sammenlignet med 29 % i 2016. Interessenterne understregede, at romaers deltagelse trods udvidelsen af formelle deltagelsesstrukturer ofte fortsat er begrænset eller rent symbolsk. Ustabil finansiering og i nogle sammenhænge begrænsninger af civilsamfundets råderum hæmmer fortsat meningsfuld deltagelse.

Vigtigste resultater

Medlemsstaterne rapporterede om gradvise fremskridt med hensyn til romaers deltagelse i det politiske liv på både lokalt og nationalt plan. Romarepræsentanter er i stigende grad repræsenteret i kommunalbestyrelser[27], på borgmesterposter[28] og i nationale parlamenter[29]. Selv om dette er en positiv udvikling, er romaers deltagelse i politiske beslutningsprocesser samlet set fortsat begrænset, og romarepræsentanter er fortsat betydeligt underrepræsenterede i folkevalgte embeder og højtstående offentlige stillinger i de fleste medlemsstater.

Flere medlemsstater[30] rapporterede, at de havde oprettet eller styrket rådgivende organer, der er knyttet til gennemførelsen af deres nationale strategiske rammer for romaerne eller relaterede politiske processer, med inddragelse af romacivilsamfundet. F.eks. har Østrigs romadialogplatform, der finansieres af EU, etableret sig solidt som et stabilt instrument, der fremmer dialogen mellem romacivilsamfundet og den offentlige forvaltning. Tysklands deltagerbaserede datadialog, der ledes af den føderale myndighed for bekæmpelse af forskelsbehandling, samler offentlige myndigheder og civilsamfundet for at udvikle metoder til indsamling af data om forskelsbehandling, som lokalsamfundene har godkendt.

27 AT, BG, CZ, IT, ES.
28 BG, EL, SK.
29 RO, SK, IE, HR og senest også HU.
30 AT, BE, BG, CZ, EL, ES, FR, IT, IE, LV, NL, SK.

På græsrodsniveau rapporterede flere medlemsstater[31] om romaers inddragelse i bottom-up-initiativer. Et vigtigt eksempel er Slovakiets EU-finansierede projekt om deltagelsesbaseret lokal planlægning, der involverer udviklingsteams, og som har organiseret over 120 lokalsamfundsfora for at støtte lokal planlægning, mens Estland har fokuseret på at styrke den lokale dialog ved at åbne romaungdomscentret i Valga og romakulturcentret i Tallinn.

Vurdering og resterende udfordringer

Selv om oprettelsen af rådgivende organer afspejler en voksende institutionel anerkendelse af romaers deltagelse, er inddragelsen ofte fortsat begrænset til formelle høringer med begrænset indflydelse på dagsorden og politiske resultater. Det er fortsat en central udfordring at sikre, at deltagelsesmekanismer har en konkret indvirkning på politikker og resultater.

Deltagerbaseret overvågning af grundlæggende rettigheder er gradvist ved at udvikle sig i hele EU, idet flere medlemsstater opretter specialiserede organer til at føre tilsyn med gennemførelsen af lovgivning om hadforbrydelser og bekæmpelse af forskelsbehandling[32]. Praksis er imidlertid fortsat uensartet, og administrative, retlige og økonomiske begrænsninger begrænser fortsat den operationelle kapacitet og kapaciteten til at have en stærk stemme blandt mange romaorganisationer og organisationer, der arbejder for romaernes sag, navnlig på lokalt plan. Dette påvirker sådanne organisationers evne til at indgå i overvågning, støtte lokalsamfund og deltage i politiske processer. Lav tillid til institutionerne, oplevelser af forskelsbehandling og i nogle sammenhænge begrænsninger af civilsamfundets råderum undergraver fortsat deltagelse og engagement.

Retningslinjer for yderligere forbedringer

For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne til at:

- **styrke de institutionelle rammer for romaers deltagelse og fremme romaers politiske repræsentation**, idet det sikres, at romarepræsentanter og romaorganisationer samt organisationer, der arbejder for romaernes sag, på en meningsfuld måde og i tilstrækkelig grad har indflydelse på dagsordener, politikudformning, gennemførelse og overvågning på nationalt, regionalt og lokalt plan
- **øge den deltagelsesbaserede overvågning og ansvarlighed** gennem systematisk inddragelse af romacivilsamfundet og civilsamfundsorganisationer, der arbejder for romaers sag, i dataindsamling, tilsyn og overvågning vedrørende foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling samt foranstaltninger til inklusion af romaer, herunder som fuldgyldige medlemmer af de relevante overvågningsudvalg
- **yde vedvarende støtte til romaorganisationer og organisationer, der arbejder for romaernes sag, gennem** forenklede administrative procedurer, flerårig finansiering og kapacitetsopbygning, samtidig med at civilsamfundets råderum beskyttes, forskelsbehandling bekæmpes, og tilliden til offentlige institutioner styrkes.

31 BE, BG, CZ, FR, EL, HU, IT, RO, SK.
32 AT, IE, DE, HU, HR.

II.IV Øge den reelle lige adgang til inkluderende almen uddannelse af høj kvalitet

Overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse:

- reducere forskellen i deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning med mindst halvdelen
- reducere andelen af romabørn, der går i segregerede grundskoler, med mindst halvdelen
- reducere forskellen i gennemførelsesgraden på ungdomsuddannelserne med mindst en tredjedel

Uddannelse er en central forudsætning for lige muligheder, social mobilitet og aktiv deltagelse i samfundet, og retten til inklusiv uddannelse af høj kvalitet er forankret i det første princip i den europæiske søjle for sociale rettigheder. For mange romaer er lige adgang til inkluderende almen uddannelse af høj kvalitet dog fortsat uden for rækkevidde, selv om den er afgørende for at overvinde udstødelse og sætte dem i stand til at deltage fuldt ud i samfundet og økonomien.

Resultaterne fra undersøgelsen om romaer fra 2024 viser visse fremskridt på dette område, men forskellene består. Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning[33] steg fra 42 % i 2016 til 53 % i 2024, men ligger stadig langt under EU-gennemsnittet på 95 %[34]. Kun omkring en tredjedel af alle unge romaer gennemfører en ungdomsuddannelse sammenlignet med mere end fire ud af fem i befolkningen som helhed. Segregeringen varer også ved, idet næsten halvdelen af alle romabørn går på skoler, hvor de fleste eller alle klassekammerater er romaer. Interessenterne bemærkede visse fremskridt, navnlig inden for førskoleundervisning og børnepasning og i indsatsen for at mindske tidligt skolefrafald. Samtidig understregede de, at vedvarende fremskridt inden for inkluderende uddannelse kræver stærkere foranstaltninger vedrørende desegregering, langsigtet finansiering og bedre overvågning.

Vigtigste resultater

I indberetningsperioden tog næsten alle de indberettende medlemsstater[35] skridt til at gøre deres uddannelsessystemer mere inkluderende og forbedre romabørns adgang til læring af høj kvalitet. Deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning steg markant, navnlig i Bulgarien, Ungarn, Slovenien og Slovakiet, hvor regeringerne udvidede tilbud om prisoverkommelig eller obligatorisk førskolegang og styrkede inddragelsen af romaforældre. For romaelever og -studerende på sekundæruddannelser og videregående uddannelser blev der også stillet mere støtte til rådighed, idet flere lande øgede adgangen til stipendier, mentorordninger og foranstaltninger til positiv særbehandling[36]. Dette var f.eks. tilfældet i Rumænien, hvor over 72 000 romastuderende modtog sociale stipendier. Ungarns netværk af 180 Tanodas støtter primært romaelever fra dårligt stillede miljøer gennem fritidsaktiviteter for at forebygge skolefrafald.

I nogle medlemsstater[37] er EU-finansierede pilotprojekter – navnlig under ESF+ og genopretnings- og resiliensfaciliteten – blevet opskaleret og integreret i de nationale uddannelsessystemer. For eksempel har Bulgarien med succes overført mere end 1300 uddannelsesmæglere fra projektbaseret støtte til permanente statsfinansierede stillinger. Nogle

33 Børn fra 3 år og op til den skolepligtige alder.
34 Findes på: Eurostat 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_enra21/default/table?lang=en.
35 AT, BE, BG, HR, CY, CZ, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, LT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK.
36 HR, HU, PL, PT, RO.
37 BG, CZ og SK.

medlemsstater[38] tog også skridt til at håndtere segregering mere direkte, bl.a. gennem transportstøtte, tilpasninger af tilmeldingsprocedurer og yderligere undervisningspersonale. I Slovakiet blev der indført retligt bindende standarder, som forbyder segregering inden for uddannelse, understøttet af en metodisk håndbog for skoler[39].

Vurdering og resterende udfordringer

Med udgangspunkt i de seneste fremskridt er der behov for en yderligere indsats for at lukke de fortsatte forskelle i uddannelsesresultater mellem romaer og befolkningen som helhed. Det er navnlig fortsat afgørende at øge deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning og forbedre gennemførelsesgraden på ungdomsuddannelserne. Det er afgørende at fremme systemiske tilgange til desegregering[40] på alle uddannelsesniveauer for at sikre lige adgang til læring af høj kvalitet og bryde den negative sociale arv. Samtidig kan sikring af, at inkluderende almene uddannelsesmiljøer yder omfattende støtte – herunder social, følelsesmæssig, psykologisk og sproglig støtte – yderligere forbedre resultaterne for romaelever og -studerende.

Mange foranstaltninger vedrørende inkluderende uddannelse er fortsat afhængige af kortsigtet projektfinansiering, samtidig med at resultaterne af desegregering fortsat er uensartet, hvilket begrænser deres bæredygtighed og effektivitet. Eksisterende initiativer – såsom mæglere, tutorordninger og pilotprogrammer – udgør et solidt grundlag, der kan udvides og indarbejdes i bæredygtige, systemdækkende tilgange.

Retningslinjer for yderligere forbedringer

For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne til at:

- **styrke den systemiske desegregering på alle uddannelsesniveauer** ved at forebygge og bekæmpe segregation, håndhæve lovgivning om bekæmpelse af forskelsbehandling effektivt, sikre tilstrækkelig pædagogisk, psykologisk og sproglig støtte, forbedre koordineringen mellem uddannelses-, social- og familietjenester og overvåge fremskridt hen imod inkluderende almen uddannelse af høj kvalitet, navnlig i medlemsstater med betydelige romabefolkninger
- **gå fra kortsigtet projektfinansiering til bæredygtige, fleksible og behovsorienterede finansieringsrammer for inkluderende uddannelse**, så skoler og kommuner kan fordele ressourcer effektivt efter behov, fastholde støttepersonale og opretholde langsigtede inklusionsforanstaltninger
- **styrke adgangen til førskoleundervisning og børnepasning og støtte romaelevers overgang til og afslutning af uddannelse på gymnasialt niveau** gennem økonomisk overkommelige og tilgængelige tilbud, målrettet opsøgende arbejde og forældreinddragelse, mentorordninger og foranstaltninger til forebyggelse af skolefrafald.

---

38 BG, CZ, HR, HU, RO, SK.

39 Findes på: https://www.minedu.sk/standardy-dodrziavania-zakazu-segregacie/.

40 Ved systemiske tilgange til desegregering forstås koordinerede strukturelle og politiske foranstaltninger, der har til formål at afskaffe segregering og sikre lige adgang til inklusiv uddannelse af høj kvalitet for alle lærende, herunder romabørn.

II.V Øge den reelle lige adgang til bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet

Overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse:

- som minimum halvere forskellen i beskæftigelsesfrekvensen mellem romaer og befolkningen som helhed
- som minimum halvere den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen blandt romaer
- som minimum halvere forskellen i andelen af unge romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (roma-NEET'er)

Inklusionen på arbejdsmarkedet er en central drivkraft for fattigdomsbekæmpelse, social samhørighed og aktiv deltagelse i samfundet. I takt med de demografiske ændringer og den voksende mangel på arbejdskraft og kompetencer, som EU står over for, bliver det stadig vigtigere at udnytte det tilgængelige menneskelige potentiale fuldt ud. Som en af Europas yngste befolkningsgrupper udgør romaer en voksende andel af dem, der fremover vil træde ind på arbejdsmarkedet i flere medlemsstater. Mange står dog fortsat over for forskelsbehandling, begrænset adgang til uddannelse og usikre ansættelsesforhold. Fremme af romaernes ligestilling og inklusion ville derfor bidrage til social samhørighed og økonomisk vækst.

Ifølge undersøgelsen om romaer fra 2024 er 54 % af romaerne i lønnet beskæftigelse mod 43 % i 2016, men dette ligger fortsat langt under beskæftigelsesfrekvensen for befolkningen som helhed (75 %[41]). Andelen af unge romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET), faldt også fra 62 % i 2016 til 47 % i 2024, selv om den fortsat ligger betydeligt over andelen for den almindelige befolkning (9 %[42]). Ulighederne på beskæftigelsesområdet er særlig udtalte for kvinder: Kun 38 % af romakvinderne er i lønnet beskæftigelse mod 69 % af romamændene, hvilket understreger en vedvarende kønsforskel. Ikke desto mindre viser undersøgelsen, at næsten alle beskæftigelsesmålene i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse kan nås senest i 2030, idet der er sket betydelige forbedringer i Bulgarien, Ungarn, Italien og Spanien. Interessenterne fremhævede vedvarende hindringer for inklusion på arbejdsmarkedet, herunder forskelsbehandling, uligheder mellem kønnene og fragmenterede støttesystemer. De pegede på tilgange såsom mentorordninger og mægling, uddannelsestilbud, der giver romaer en ny chance, og målrettet støtte til romakvinder som effektive foranstaltninger og bemærkede, at romaers iværksætteri har potentiale til at støtte den lokale socioøkonomiske udvikling.

Vigtigste resultater

De fleste rapporterende medlemsstater[43] gennemførte foranstaltninger til at forbedre romaers adgang til bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet, herunder praktikophold, lærlingeuddannelser og erhvervsuddannelsesprogrammer. En bemærkelsesværdig udvikling i Italien og Spanien er vægten på digital inklusion og fremtidsorienterede kompetencer med henblik på at forbedre romaers adgang til servicesektoren og de digitale sektorer[44].

41 Findes på: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_emp_a__custom_22319809/default/table.
42 Findes på: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_20/default/table.
43 AT, BE, BG, HR, CY, CZ, DK, EE, FI, FR, HU, IE, IT, LV, LT, PL, RO, SK, EL, ES, SE.
44 Accedere|Invitalia gennemføres i Italien, mens Acceder gennemføres i det spanske Gabinete de Comunicación.

Der opstår også lokale og regionale initiativer, som er rettet mod romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er), [45] og romakvinder[46]. For eksempel oprettede Finland en særlig arbejdsgiverpulje for at rekruttere romapraktikanter på tværs af forskellige sektorer[47], mens Sverige udviklede værktøjer til opsøgende arbejde på romani for at inddrage unge jobsøgende. Socialøkonomien tilbyder også en vej til integration på arbejdsmarkedet[48]. Slovakiet beskæftiger nu over 10 100 romaer i socialøkonomiske virksomheder, Grækenland oprettede 14 kooperative socialøkonomiske virksomheder for romaer, og Tjekkiet fremsatte et lovforslag om integrerende socialt iværksætteri.

Ud over etablerede mæglerroller på tværs af forskellige sektorer[49] indtager romaer i stigende grad administrative stillinger på højere niveau. Irlands justitsministerium iværksatte et pilotprojekt i form af Civil Service Traveller and Roma Internship Programme. Flere medlemsstater[50] rapporterede, at de kombinerede beskæftigelsesstøtte med foranstaltninger til social inklusion såsom mentorordninger, ofte gennem ESF+-finansiering. Et bemærkelsesværdigt eksempel er Belgiens Rom Werkt-projekt, der anvender ESF+-midler til at tilbyde kulturelt lydhør støtte i forbindelse med beskæftigelse og deltagelse, og som er skræddersyet til romaernes behov.

Vurdering og resterende udfordringer

Trods en gradvis forbedring siden 2016 ligger romaers deltagelse på arbejdsmarkedet fortsat betydeligt under niveauet for befolkningen som helhed. En stor strukturel udfordring er fortsat overgangen fra uformel beskæftigelse eller beskæftigelse, der kræver få kvalifikationer, til mere stabile job af højere kvalitet, som ofte hæmmes af kompetencekløfter og erhvervsmæssig segmentering. For at afhjælpe forskellene og bryde den onde fattigdomscirkel, der går i arv fra generation til generation, bør medlemsstaterne prioritere voksenuddannelse og livslang læring ved at tilbyde veje til uddannelse som en ny chance og støtte til læse- og skrivefærdigheder, som sætter unge, der forlader skolen tidligt, og voksne i stand til at overgå til stabil beskæftigelse af høj kvalitet.

Mange medlemsstater baserer sig fortsat primært på generelle beskæftigelsesforanstaltninger, som ofte mangler en opsøgende indsats og beskyttelsesforanstaltninger, der er specifikt rettet mod romaer. Den målrettede opsøgende indsats, navnlig over for roma-NEET'er og kvinder, er fortsat begrænset, hvilket mindsker beskæftigelsesstøttens effektivitet.

Selv om udvidelsen af socialøkonomien skaber nye muligheder for arbejdsmarkedsintegration, er dens rolle fortsat begrænset i omfang og tilbyder endnu ikke en solid vej til bæredygtig beskæftigelse for de fleste jobsøgende romaer. Vedvarende forskelsbehandling på arbejdsmarkedet og den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er fortsat de største hindringer, mens mange initiativer stadig er kortsigtede, hvilket begrænser deres bæredygtighed og overgangen til stabil beskæftigelse.

---

45 BG, EE, HR, LV, RO, SK.
46 HU, IE, LT, PT, FI, SE, AT, CZ, ES, SI.
47 Findes på: https://romako.diak.fi/romako-askeleet-huomiseen/.
48 CZ, EL, SK, HU, IE.
49 BG, ES, FR, HR, PL, PT, RO, SK.
50 AT, BE, EL, ES, FR, IT, SK.

Retningslinjer for yderligere forbedringer
For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne til at:

- **styrke målrettet beskæftigelsesstøtte til romaer**, navnlig unge og kvinder, gennem en opsøgende indsats, vejledning og aktivering i samarbejde med arbejdsgivere, offentlige arbejdsformidlinger og arbejdsmarkedets parter, herunder gennem socialøkonomiske initiativer, hvor det er relevant
- **kombinere målrettet beskæftigelsesstøtte til romaer** med tilgængelige veje til erhvervsuddannelse, voksenuddannelse og livslang læring eller uddannelsestilbud, der giver romaer en ny chance, og samtidig sikre, at generelle beskæftigelsesforanstaltninger når ud til romaer på en effektiv måde og forbedrer adgangen til bæredygtig beskæftigelse af god kvalitet
- **øge indsatsen mod sigøjnerhad og forskelsbehandling på arbejdsmarkedet**, herunder gennem bevidstgørelse og styrket håndhævelse af lovgivningen om ligebehandling i samarbejde med ligebehandlingsorganer og romacivilsamfundet.

II.VI Forbedre romaernes sundhed og øge den reelle lige adgang til sundhedsydelser af høj kvalitet og sociale tjenester

Overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse:

- som minimum halvere forskellen i forventet levetid mellem romaer og befolkningen som helhed

Adgang til sundhedsydelser er en grundlæggende rettighed og en hjørnesten i social inklusion. Imidlertid lever mange romasamfund fortsat under forhold, der påvirker deres sundhed negativt, herunder dårlige bolig- og sanitetsforhold, eksponering for miljørisici og begrænset adgang til basale tjenester. Barrierer såsom manglende sygesikring, administrative hindringer, afstand til sundhedsfaciliteter og forskelsbehandling i sundhedsvæsenet begrænser yderligere adgangen med konsekvenser for både enkeltpersoner og samfundet.

Resultaterne af undersøgelsen om romaer fra 2024 bekræfter, at ulighederne på sundhedsområdet fortsat er betydelige. Romamænd lever i gennemsnit 8 år kortere og romakvinder 7,4 år kortere end befolkningen som helhed. Disse forskelle afspejler vedvarende uligheder i adgangen til sundhed og sundhedsydelser og bredere socioøkonomiske ulemper. Interessenterne oplyste, at romaernes sundhedsresultater i høj grad påvirkes af sociale determinanter såsom boligforhold, beskæftigelse, fattigdom og forskelsbehandling, og efterlyste integrerede tiltag, der kombinerer sundhedsydelser med social støtte og opsøgende arbejde i lokalsamfundet. Romakvinder blev udpeget som værende udsat for særlig høje sundhedsrisici, navnlig når de søger adgang til sundhedsydelser i forbindelse med graviditet og moderskab, hvilket understreger behovet for målrettede og kultursensitive tjenester.

Vigtigste resultater

Et betydeligt antal medlemsstater[51] gennemførte foranstaltninger for at forbedre romaernes sundhed og adgang til sundhedsydelser og sociale tjenester. Flere medlemsstater[52]

[51] BE, BG, CZ, FI, FR, DE, EL, HU, IT, NL, RO, SK, ES.
[52] BE, BG, ES, LV, LT, PL, RO, SK.

institutionaliserede yderligere de interkulturelle mægleres rolle i form af etablerede netværk, der hjælper romaer med at finde vej i sundhedssystemet, forbedrer kommunikationen med udbyderne og understøtter overholdelsen af behandlingstiltag. F.eks. har Rumænien et stabilt netværk af sundhedsmæglere og lokalsygeplejersker, mens Portugal afholder kurser for sundhedspersonale om strukturelle uligheder og barrierer, der bidrager til en lavere forventet levetid blandt romaer.

Grækenland og Bulgarien har udvidet adgangen til væsentlige sundhedsydelser for romaer uden forsikring, herunder garanteret screening af nyfødte, uanset sygesikringsstatus. Andre[53] har investeret i videnopbygning om romaernes sundhed, bl.a. gennem særlige undersøgelser, målrettet dataindsamling med beskyttelsesforanstaltninger og forbedrede overvågningsværktøjer. I Tjekkiet er fristen for ansøgninger om erstatning til ulovligt steriliserede romakvinder blevet forlænget for at give flere ofre mulighed for at søge erstatning.

Vurdering og resterende udfordringer

Effektiv og lige adgang til sundhedsydelser og sociale tjenester er fortsat en central udfordring, navnlig for romaer, der bor i marginaliserede områder, landdistrikter eller fjerntliggende områder, og for romaer uden stabil administrativ status. Sundhedsydelser leveres primært gennem de almindelige systemer. Selv om foranstaltninger såsom mæglere har forbedret den opsøgende indsats, er deres virkning ofte lokal og afhængig af kortsigtet finansiering. Romaer uden forsikring – herunder visse mobile EU-borgere og tredjelandsstatsborgere uden papirer – er fortsat i risiko for udelukkelse i flere medlemsstater.

Forskelsbehandling og sigøjnerhad i sundhedsvæsenet underminerer fortsat tilliden og rettidig henvendelse til sundhedssystemet, mens den begrænsede overvågning af romaernes sundhedsresultater hæmmer evidensbaseret politikudformning. Uden en integreret indsats for at håndtere de bredere sociale sundhedsdeterminanter og en koordineret indsats på tværs af politikområder vil forbedringer af adgangen til sundhedsydelser alene næppe i væsentlig grad mindske ulighederne. Dette bør omfatte bedre støtte vedrørende psykisk sundhed og bedre følelsesmæssig støtte for at håndtere den langvarige stress og de traumer, der skyldes vedvarende diskrimination og social udstødelse.

Retningslinjer for yderligere forbedringer

For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne til at:

- **sikre lige og effektiv adgang til sundhedsydelser af høj kvalitet** ved at mindske administrative, økonomiske og andre barrierer, der påvirker romasamfund, herunder barrierer knyttet til forsikringsdækning, dokumentation, fattigdom eller opholdsstatus, samtidig med at de styrker forebyggende sundhedsydelser, sundhedsydelser i forbindelse med graviditet og moderskab og sundhedsydelser vedrørende psykisk sundhed
- **institutionalisere og sikre bæredygtig finansiering af den rolle, mæglere for romaers sundhed og de opsøgende tjenester i lokalsamfundet spiller**, navnlig i marginaliserede og fjerntliggende områder, samtidig med at de fremmer kultursensitive sundhedsydelser, sundhedskompetence og samarbejde mellem sundhedsvæsenet, sociale tjenester og romasamfund

[53] SK, SI, FR, ES, IE.

- **håndtere de sociale sundhedsdeterminanter** gennem integrerede politikker, der knytter sundhedsydelser sammen med boligforhold, sanitet, uddannelse, beskæftigelse og fattigdomsbekæmpelse, understøttet af styrket overvågning, romaernes deltagelse og bæredygtig finansiering, navnlig i medlemsstater med betydelige romabefolkninger.

II.VII Øge den reelle lige adgang til passende ikkesegregerede boliger og basale tjenester

Overordnede mål for 2030 i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse:

- reducere forskellen med hensyn til dårlige boligforhold med mindst en tredjedel
- sikre, at mindst 95 % af romaerne har adgang til ledningsvand
- reducere forskellen med hensyn til overfyldte husstande med mindst halvdelen

Passende, ikkesegregerede boliger er afgørende for romaernes værdighed, sundhed og adgang til basale tjenester og rettigheder. Det har direkte indvirkning på resultater inden for uddannelse, sundhed og trivsel, og det understøtter også familiebaseret pleje og forebygger unødvendig adskillelse. Mange romahusstande oplever imidlertid fortsat dårlige boligforhold og boligmæssig segregering i hele EU.

Undersøgelsen om romaer fra 2024 viser, at 47 % af romaerne bor i fugtige eller mørke boliger eller i boliger uden ordentlige sanitære forhold (dvs. under dårlige boligforhold). Selv om dette er en forbedring i forhold til 2016 (61 %), ligger det fortsat langt over EU-gennemsnittet (18 %[54]). Overfyldte husstande er også fortsat et problem, idet 83 % af romaerne bor i husstande med et utilstrækkeligt boligareal. Under høringerne bemærkede interessenterne, at boligpolitikkerne fortsat i vid udstrækning fokuserer på at forbedre levevilkårene i segregerede miljøer, og understregede behovet for at supplere de generelle boligpolitikker med målrettede foranstaltninger for marginaliserede romasamfund og en stærkere overvågning af resultaterne af desegregering.

Vigtigste resultater

Omkring halvdelen af medlemsstaterne rapporterede om foranstaltninger til at forbedre romaernes adgang til passende ikkesegregerede boliger og basale tjenester ved hjælp af en kombination af målrettede interventioner[55] og generelle systemer med beskyttelsesforanstaltninger for romaer[56]. Der er synlige fremskridt med hensyn til overgangen til andre boligformer. I Italien faldt antallet af personer, der bor i segregerede bosættelser, betydeligt, mens Frankrig anvender den digitale platform Resorption-Bidonvilles til at flytte familier ud af midlertidige slumområder og ind i permanente boliger. I Slovenien integrerer de lokale myndigheder segregerede bosættelser i kommunale byplaner, mens Rumænien anvendte instrumentet for teknisk støtte til at styrke den nationale og lokale kapacitet til integrerede interventioner i uformelle bosættelser.

Lovgivningsmæssige tiltag forankrede yderligere denne indsats, herunder vedtagelsen af loven om boliger til overkommelige priser i Luxembourg og loven om boligstøtte i Tjekkiet. Den

54 Findes på: Eurostat 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tessi291/default/table?lang=en.
55 BE, BG, CZ, ES, IT, LT, RO, SK.
56 DE, FI, FR, IE, SI.

tjekkiske model kombinerer lokal boligstøtte, foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling og "Housing First"-programmer for at hjælpe romafamilier med at flytte ind i stabile, integrerede boliger, samtidig med at investeringer i sociale boliger i segregerede områder forbydes. Samtidig har nogle lande haft fokus på at forbedre infrastrukturen i eksisterende bosættelser. Grækenland og Kroatien har investeret i forsyning såsom vand, elektricitet og kloakering, mens boligrenoveringsprojekter og køb af ejendomme på markedet for eksisterende ejendomme i Polen hjalp romafamilier med at forbedre deres boligsituation[57].

Vurdering og resterende udfordringer

Boligmæssig segregering er fortsat den centrale strukturelle udfordring i flere medlemsstater, hvilket begrænser romafamiliers adgang til passende boliger og forstærker eksklusionen på uddannelses-, beskæftigelses- og sundhedsområdet. Tvangsudsættelser giver fortsat anledning til alvorlige bekymringer, navnlig når de finder sted uden tilstrækkelige beskyttelsesforanstaltninger eller adgang til passende indkvartering.

Presset på boligmarkederne begrænser fortsat fremskridtene og understreger behovet for mere effektive foranstaltninger til at udvide adgangen til økonomisk overkommelige og desegregerede boliger. Stigende boligudgifter, navnlig i byområder, et begrænset udbud af sociale boliger og restriktive administrative krav samt manglende identitetsdokumentation eller bureaukratiske hindringer for at registrere en adresse reducerer adgangen til stabile bolig løsninger for mange romahusstande. Forskelsbehandling i forbindelse med adgang til boliger, herunder på det private lejemarked, begrænser yderligere familiernes muligheder for at sikre sig passende og desegregerede boliger.

Selv om flere medlemsstater rapporterede om foranstaltninger til at forbedre infrastrukturen i bosættelser, udvide adgangen til sociale boliger og støtte flytning til almindelige boliger, er deres virkning fortsat uensartet. Mange initiativer er fortsat begrænsede i omfang eller gennemføres på projektbasis, og overvågningen af resultaterne af desegregering er fortsat svag. Navnlig fører et fortsat fokus på at forbedre forholdene i segregerede bosættelser ikke nødvendigvis til bæredygtig desegregering.

Retningslinjer for yderligere forbedringer

For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne til at:

- i overensstemmelse med Rådets konklusioner om foranstaltninger til at sikre lige adgang for romaer til tilstrækkelige og ikkesegregerede boliger og til at sætte ind over for segregerede bosættelser **imødegå territorial og boligmæssig segregering** ved at fremme integrerede, langsigtede og bæredygtige veje fra segregerede bosættelser til passende boliger i almindelige lokalsamfund, sikre adgang til basale tjenester og infrastruktur og systematisk overvåge resultaterne af desegregering, navnlig i medlemsstater med betydelige romabefolkninger
- i overensstemmelse med Rådets konklusioner om forbedring af adgangen til tjenester for personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse, herunder romaer **udvide adgangen til økonomisk overkommelige, passende og ikkesegregerede boliger gennem et øget udbud af sociale boliger**, målrettet støtte til personer, der er i risiko

[57] Findes på: https://www.gov.pl/web/mniejszosci-narodowe-i-etniczne/programy-integracji-spolecznosci-romskiej.

for fattigdom eller social udstødelse, forenklede administrative krav og en stærkere indsats mod forskelsbehandling på det private lejemarked
- gøre brug af værktøjskassen til anvendelse af EU-midler til investeringer i socialt boligbyggeri og tilknyttede tjenester, som Kommissionen har offentliggjort, med henblik på at fremme desegregerede og inkluderende kvarterer og imødekomme marginaliserede samfunds behov
- **forebygge tvangsudsættelser og boligusikkerhed** ved at sikre trygge boligforhold, tidlig varsling og beskyttelsesmekanismer, adgang til passende alternativ indkvartering og fortsat adgang til uddannelse, beskæftigelse og sundhedsydelser.

III. ROMAER I UDVIDELSESREGIONEN[58]

Situationen for romaer i udvidelseslandene[59] er blevet vurderet gennem særlige undersøgelser om romaer, der er gennemført af FN's Udviklingsprogram og Verdensbanken og finansieret af Kommissionen. Undersøgelsen vedrørende landene i det østlige naboskab (Ukraine, Moldova og Georgien) blev afsluttet i foråret 2026, mens den nye undersøgelse vedrørende Vestbalkan er i gang.

I de fleste kandidatlande og potentielle kandidatlande er romaer fortsat den dårligst stillede gruppe på grund af stereotyper, fordomme, forskelsbehandling og sigøjnerhad, hvilket fører til social udstødelse. Forskelsbehandling på beskæftigelsesområdet er fortsat udbredt, og arbejdsløsheden er høj. Romakvinder oplever også flere former for forskelsbehandling og er i øget risiko for kønsbaseret vold og vold i hjemmet, mens romabørn kan blive udnyttet som arbejdskraft eller blive udsat for tvangsægteskaber i en tidlig alder. Selv om indskrivningen i den obligatoriske undervisning er stigende, ligger deltagelsen i førskoleundervisning og børnepasning fortsat under de nationale gennemsnit, skolefrafaldet er fortsat højt, og deltagelsen i ungdomsuddannelser og videregående uddannelser er fortsat begrænset. Adgangen til sundhedsydelser er fortsat begrænset, navnlig for børn uden for formel uddannelse og ældre. Desuden er boligforholdene fortsat utilstrækkelige i mange bosættelser. I det østlige naboskab forværres romaernes situation yderligere af fordrivelse som følge af den russiske aggression mod Ukraine.

Alle partnerlande på Vestbalkan samt Ukraine, Moldova og Tyrkiet har vedtaget eller er ved at færdiggøre ajourførte romastrategier i overensstemmelse med EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse og Poznańforpligtelserne[60] for Vestbalkan. Flere nationale handlingsplaner til gennemførelse af disse strategier udløb imidlertid i 2025, og nogle partnerlande er stadig ved at udarbejde nye planer for de næste 3-5 år.

Selv om der gøres en klar indsats for at styrke de eksisterende overvågningsmekanismer eller etablere nye, er fremskridtene fortsat vanskelige at måle, når målene er for generelle. De nationale romakontaktpunkter anerkendes som centrale aktører i inklusionen af romaer, men deres administrative placering, institutionelle kapacitet og finansielle ressourcer kræver større

---

58 Ved "udvidelsesregionen" forstås kandidatlande og potentielle kandidatlande, der i øjeblikket er omfattet af en EU-tiltrædelsesproces. Den fulde liste over lande findes på: https://enlargement.ec.europa.eu/countries_en.

59 Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo* (*denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status og er i overensstemmelse med UNSCR 1244 og Den Internationale Domstols udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring),* Moldova, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien, Tyrkiet og Ukraine.

60 Erklæring fra partnerlandene på Vestbalkan om romaernes integration i EU's udvidelsesproces, Poznań, den 5. juli 2019.

opmærksomhed. Europarådet fortsætter med at støtte den administrative kapacitet i de nationale romakontaktpunkter, som er medfinansieret af EU.

Sigøjnerhad indgår i de nationale rammer for romaer, men foranstaltningerne til at bekæmpe det er fortsat begrænsede. Selv om de fleste ligebehandlingsorganer behandler sager om forskelsbehandling af romaer på Vestbalkan, i Ukraine og i Moldova, indgår sigøjnerhad stadig ikke som en særskilt kategori i rapporter og undersøgelser om bekæmpelse af forskelsbehandling.

De nationale strategier forsøger at løse problemet med segregering inden for uddannelse og boliger, men foranstaltningerne til desegregering er fortsat utilstrækkelige, og der er begrænset eller ingen øremærket finansiering. Projektet "Roma Action for Roma Integration", der medfinansieres af EU gennemføres af Roma Education Fund, støtter romabørns og unge romaers adgang til uddannelse, men der er behov for yderligere nationale tiltag for at forbedre uddannelsesresultaterne og sikre lige adgang til almen uddannelse af høj kvalitet på alle niveauer. Reformerne vedrørende arbejdsmarkedet, færdigheder og uddannelse under vækstplanen for Vestbalkan forventes at komme romaer til gode, når de er gennemført. Den igangværende undersøgelse om romaer på Vestbalkan vil også bidrage til yderligere at identificere mangler, der skal afhjælpes i udvidelsesforhandlingerne og på de årlige ministermøder om romaernes ligestilling og inklusion.

Retningslinjer for yderligere forbedringer
For at fremskynde fremskridtene med hensyn til romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse opfordrer Kommissionen regeringerne i udvidelsesregionen til at:

- **vedtage nationale romastrategier og nationale handlingsplaner for tiden efter 2025**, der er i overensstemmelse med EU's strategiske ramme for romaernes, hvis de mangler eller er udløbet, og **afsætte midler** til en bæredygtig gennemførelse heraf samt **styrke de nationale romakontaktpunkters institutionelle mandat, personale og finansielle ressourcer** og sikre, at de inddrages i programmeringen, gennemførelsen og overvågningen af nationale og EU-finansierede programmer
- **intensivere foranstaltningerne til at øge romaernes deltagelse på arbejdsmarkedet**, herunder i den offentlige sektor **effektivt bekæmpe sigøjnerhad og forskelsbehandling**, herunder ved at håndhæve lovgivningen om bekæmpelse af forskelsbehandling, sikre adgang til retsvæsenet og bekæmpe hadefuld tale og hadforbrydelser, og
- **gennemføre henstillingerne** i undersøgelserne om romaer i Ukraine og Moldova og den igangværende undersøgelse om romaer på Vestbalkan.

IV. EU-TILTAG

Medlemsstaterne har hovedansvaret for at gennemføre EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse og Rådets henstilling fra 2021. Kommissionens rolle er imidlertid at støtte denne indsats ved at håndhæve lovgivning, koordinere politikker, mobilisere finansieringsinstrumenter og lette inddragelsen af interessenter.

Håndhævelse af EU-lovgivningen

Kommissionen overvåger fortsat håndhævelsen og anvendelsen af: i) direktivet om racelighed[61] ii) det reviderede direktiv om ofres rettigheder iii) Rådets rammeafgørelse om bekæmpelse af racisme og fremmedhad. Der verserer tre traktatbrudsprocedurer mod Tjekkiet, Slovakiet og Ungarn om segregering af romaer på uddannelsesområdet. Der blev sendt en supplerende åbningsskrivelse til Tjekkiet i oktober 2024. Sagen mod Slovakiet blev indbragt for Den Europæiske Unions Domstol[62].

Desuden styrker vedtagelsen af direktiverne (EU) 2024/1499 og 2024/1500 minimumsstandarderne for ligebehandlingsorganer i alle medlemsstater, så de effektivt kan bekæmpe forskelsbehandling og hjælpe ofre med at få adgang til domstolsprøvelse. Kommissionen vil fortsat støtte medlemsstaterne gennem særlige ekspertgruppemøder. Kommissionen vil overvåge medlemsstaternes rettidige og korrekte gennemførelse[63] af direktiverne i national ret ved hjælp af alle de værktøjer, den har til rådighed, herunder uformelle dialoger og formelle traktatbrudsprocedurer.

Integrering af romaernes ligestilling i EU-politiske initiativer

I EU-strategien mod racisme anerkendes sigøjnerhad klart som en konkret, særskilt og dybt rodfæstet form for racisme. I overensstemmelse med strategien fortsætter Kommissionen også med at fremme større mangfoldighed blandt personalet og adgang til karrieremuligheder for underrepræsenterede grupper, herunder romaer, gennem målrettet opsøgende arbejde i forbindelse med rekruttering og praktikophold, uddannelse i bekæmpelse af fordomme for HR-fagfolk og indsamling af ligestillingsdata. Sideløbende hermed fremhæves der i strategien for ligestilling mellem kønnene 2026-2030 og strategien for ligestilling af LGBTIQ+-personer 2026-2030 de sammensatte og intersektionelle ulemper, som romakvinder og LGBTIQ+-personer står over for. Kommissionen fremmer fortsat mangfoldighed og inklusion på arbejdspladsen, herunder ligestilling og inklusion for romaer, gennem EU-platformen for mangfoldighedschartre. Platformen letter dialogen og giver vejledning, f.eks. om inkluderende ansættelsespraksis.

I indberetningsperioden er Kommissionen fortsat med at integrere romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse i relevante EU-politikker, -lovgivning og -finansieringsprogrammer, herunder gennem sin interne taskforce vedrørende ligestilling.

På bolig- og fattigdomsområdet har tre komplementære initiativer, der blev vedtaget i 2025 og 2026, styrket EU's indsats for at fremme romaernes inklusion. Den europæiske plan for økonomisk overkommelige boliger omfatter tiltag til støtte for personer i sårbare situationer, herunder romaer, og vil forbedre adgangen til anstændige boliger gennem investeringer og foranstaltninger vedrørende socialt boligbyggeri. Dette suppleres af Rådets henstilling om bekæmpelse af udelukkelse fra boligmarkedet, herunder hjemløshed, som fremmer integrerede, individualiserede og boligorienterede tilgange, der kombinerer boliger, sociale tjenester og forebyggelse med henblik på at håndtere hjemløshed og udstødelse. I henstillingen anerkendes det, at udelukkelse fra boligmarkedet og hjemløshed kan ramme visse grupper, herunder romaer, uforholdsmæssigt hårdt, og omfatter foranstaltninger til at bekæmpe

---

61 Se også Kommissionens rapport fra 2026 om anvendelsen af direktivet om racelighed og direktivet om ligebehandling på beskæftigelsesområdet, som findes på: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52026DC0364.

62 Findes på: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=CELEX:62023CC0799.

63 Findes på: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_26_1380.

forskelsbehandling gennem opsøgende arbejde, gennemsigtige kriterier for sociale boliger, uddannelse i bekæmpelse af fordomme og støtte til lejere, der udsættes for forskelsbehandling.

I EU-strategien for bekæmpelse af fattigdom fremhæves det, at fordomme og stigmatisering kan øge risikoen for fattigdom for bestemte grupper, herunder romaer, og der mindes om målet i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse om at halvere fattigdomskløften senest i 2030. Den understreger også Kommissionens tilsagn om fortsat at samarbejde med medlemsstaterne og interessenterne om målrettede tiltag mod fattigdom. Den ledsages af principperne for effektive politikker til bekæmpelse af fattigdom[64]. Med udgangspunkt i Rådets henstilling fra 2021, hvori romabørn blev udpeget som en prioriteret gruppe, indeholder meddelelsen om styrkelse af den europæiske børnegaranti retningslinjer for at håndtere de specifikke udfordringer, som romabørn står over for med hensyn til at få adgang til tjenester gennem integrerede foranstaltninger, fra opsøgende arbejde og mægling til inklusiv uddannelse, familiestøtte og lokalsamfundsbaserede interventioner. Den udgør en strategisk mulighed for at fremme mere målrettede og effektive politikker for romabørn – som fortsat rammes uforholdsmæssigt hårdt af fattigdom og forskelsbehandling – og for at bryde den onde cirkel af udstødelse, der går i arv fra generation til generation. Den bebuder også en indkaldelse under ESF+ med et budget på 5 mio. EUR til støtte for tværnationale projekter, der har til formål at forbedre adgangen til beskæftigelse for unge romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er[65]).

Rådets henstilling om forbedring af udbuddet af digitale færdigheder inden for uddannelse og erhvervsuddannelse er også relevant for inklusion af romaer, da den fremmer lige adgang for dårligt stillede og marginaliserede grupper, herunder romaer, og opfordrer medlemsstaterne til at afhjælpe forskelle med hensyn til tilgængelighed samt territoriale og socioøkonomiske forskelle, der bidrager til digital udstødelse. I Rådets henstilling om den menneskelige kapital i Den Europæiske Union anerkendes romaer udtrykkeligt som en af grupperne med ringe adgang til uddannelse og erhvervsuddannelse af høj kvalitet, hvilket understreger behovet for målrettede foranstaltninger til at afhjælpe deres manglende færdigheder og adgang til beskæftigelse. I handlingsplanen mod cybermobning "Sikrere online, stærkere sammen" anerkendes romaer og andre racemæssige og etniske minoriteter udtrykkeligt som særligt udsatte for onlinechikane og ulovlig hadefuld tale, der er knyttet til systemisk udstødelse.

Optimal anvendelse af EU-midler

I indeværende programmeringsperiode (2021-2027) stiller ESF+ ca. 1,8 mia. EUR til rådighed i 15 medlemsstater til finansiering af målrettede interventioner for romaer inden for uddannelse, beskæftigelse og social inklusion. EFRU supplerer dette gennem målrettede og generelle investeringer i boliger, social infrastruktur, uddannelse og sundhedspleje, som direkte eller indirekte kommer romaer til gode. En særlig tematisk grundforudsætning for integration af romaer forbinder fonde og politikker. Genopretnings- og resiliensplanerne omfatter tiltag på tværs af flere socialpolitiske områder. De kombinerer investeringer og reformer med fokus på dårligt stillede grupper, herunder romaer, ved at støtte udvikling af digitale og finansielle kompetencer eller desegregering i skoler. Instrumentet for teknisk støtte hjælper også medlemsstaterne med at udforme strategier og politikker, der bedre håndterer de udfordringer, som marginaliserede romasamfund står over for. Instrumentet støtter f.eks. inkluderende uddannelse, herunder desegregeringsaktiviteter i skoler.

---

64 Disse principper fremlægges delvist i afsnit II.II. i denne rapport.

65 Findes på: https://www.socialinnovationplus.eu/call/strengthening-the-european-child-guarantee-national-governance-systems-and-supporting-access-to-the-labour-market-for-roma-neets-2/.

Programmet Erasmus+ har støttet over 480 projekter, der fremmer inklusion af romasamfund. Disse beløb sig til tæt på 29 mio. EUR og omfattede omkring 1500 organisationer i hele EU. Projekterne fokuserede hovedsagelig på ungdoms-, skole- og voksenuddannelse og omfattede rådgivere i romaanliggender, forbedring af roma-græsrodsorganisationers adgang til Erasmus+-programmet, læring om romaernes holocaust og bevarelse af romanisproget. Det Europæiske Solidaritetskorps har støttet over 100 projekter, der fremmer inklusion af romaer, og som involverer 104 organisationer og mere end 1,4 mio. EUR, hovedsagelig inden for uddannelse, kultur, sport, sundhed, miljø, lokalt engagement og frivilligt ungdomsarbejde. Under EU4Health-programmet (2021-2027) er flere initiativer rettet mod uligheder på sundhedsområdet, der påvirker romasamfund, med fokus på forebyggelse og adgang til sundhedsydelser. For eksempel sætter ShowUp4Health ind over for ikkeoverførbare sygdomme ved at håndtere sociale og miljømæssige determinanter og styrke sundhedskompetencen blandt romaer. Europæiske initiativer såsom SASTIPE, MENTBOX og JA MENTOR fremmer romaers adgang til sundhedsydelser af høj kvalitet inden for psykisk sundhed. Desuden afprøvede SOLACE-projektet tilgange til screening for lungekræft, der involverede romabefolkninger i Kroatien, Grækenland og Ungarn, i samarbejde med rådgivere i lokalsamfundet. Interreg giver mulighed for samarbejde, som illustreret ved CHESS START-projektet, som omfattede over 100 romabørn fra Rumænien og Ungarn.

Gennem programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier fortsatte Kommissionen med at støtte de nationale romakontaktpunkter i at oprette eller styrke nationale romaplatforme, der sikrer romaers deltagelse i beslutningsprocesser. Kommissionen finansierer også et tværnationalt projekt, ROVA, som styrker kapaciteten hos roma-NGO'er. Indkaldelserne EQUAL og REM under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier støtter aktiviteter til bekæmpelse af racisme og forskelsbehandling, herunder sigøjnerhad, samt minde- og uddannelsesaktiviteter om romaernes holocaust og slaveri af romaerne. Derudover fungerer tre organisationer på EU-plan, der ledes af romaer og arbejder med kapacitetsopbygning, kultur, fortalervirksomhed og romaers rettigheder, som Kommissionens institutionelle partnere og modtager driftstilskud under programmet.

Vejledning i effektiv anvendelse af EU-midler til romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse

For at fremskynde fremskridtene hen imod opfyldelsen af målene på EU-plan opfordrer Kommissionen i overensstemmelse med den "fælles, men differentierede tilgang" medlemsstaterne, navnlig dem med betydelige romabefolkninger, til at:

- **styrke sammenhængen mellem forvaltningsstrukturer og EU-midler** og sikre, at prioriteringerne vedrørende romaernes ligestilling og inklusion afspejles i hele programudformningen, -gennemførelsen og -evalueringen med henblik på at støtte opfyldelsen af målene i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse senest i 2030
- **kombinere målrettede foranstaltninger, der imødekommer romasamfundenes specifikke behov**, med inklusive generelle politikker og tjenester med særlig vægt på uddannelse, beskæftigelse, sundhed, boliger og social inklusion og sikre en koordineret og integreret indsats på tværs af politikområder og langsigtede investeringer for at håndtere de mange og indbyrdes forbundne dimensioner af udstødelse
- **sikre, at EU-finansierede investeringer i uddannelse og boliger fremmer principperne om desegregering og ikkesegregering** ved at prioritere desegregering for at fjerne eller væsentligt reducere den eksisterende segregering ved at integrere romaer i almindelige skoler og kvarterer, samtidig med at det sikres, at investeringer, hvor øjeblikkelig desegregering ikke er mulig, ikke skaber nye segregerede miljøer eller styrker eksisterende miljøer (ikkesegregering) og baner vejen for fremtidig desegregering.

Styrkelse af forvaltningen og politikkoordineringen

Under det europæiske semester blev romaernes situation fortsat overvåget og medlemsstaterne blev vejledt i udformningen og gennemførelsen af reformer og investeringer med henblik på at håndtere vedvarende udfordringer. I forbindelse med det europæiske semesters 2026-cyklus blev der i betragtningerne til Rådets henstilling peget på behovet for at håndtere de udfordringer, som romasamfundene står over for i Bulgarien, Tjekkiet, Grækenland, Ungarn, Rumænien, Slovakiet og Spanien. I de på hinanden følgende retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker, som Rådet har vedtaget, nævnes konsekvent marginaliserede romasamfund som nogle af de grupper, der har behov for målrettet arbejdsmarkedsaktivering, hvormed romaers ligestilling integreres i EU's ramme for koordinering af beskæftigelsespolitikken.

Fremadrettet giver de kommende nationale og regionale partnerskabsplaner[66] under den flerårige finansielle ramme for 2028-2034 (FFR) medlemsstaterne en unik mulighed for at håndtere disse udfordringer på en mere omfattende og målrettet måde. Kommissionen har integreret romaernes ligestilling og inklusion i flere lovgivningsforslag vedrørende FFR'en for 2028-2034, herunder AgoraEU, programmet for retlige anliggender og Erasmus+, eftersom inklusion af romaer fortsat er en politisk og social prioritet for EU.

[66] Ifølge Kommissionens forslag til FFR'en for 2028-2034 ville de nationale og regionale partnerskabsplaner samle flere EU-finansieringsstrømme, herunder Den Europæiske Socialfond og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling.

Fremme af romaers deltagelse og inddragelse af interessenter

Kommissionen fortsatte med at støtte romaers deltagelse gennem struktureret dialog, kapacitetsopbygning og institutionelt samarbejde. Hvert år samler den europæiske platform for inklusion af romaer myndigheder og civilsamfund for at udpege prioriteter og vurdere fremskridtene hen imod at nå 2030-målene. Samarbejdet med interessenter omfattede også regelmæssige møder med de nationale romakontaktpunkter og andre relevante nationale myndigheder, civilsamfundet og Det Europæiske Netværk af Ligestillingsorganer (Equinet)[67].

Kommissionen fortsatte samarbejdet med de medlemsstater, der varetager det roterende formandskab for Rådet for Den Europæiske Union, og med Europa-Parlamentet for at sikre, at romaernes ligestilling, integration og deltagelse fortsat står højt på den politiske dagsorden. Kommissionen støttede også aktivt Roma Week, markerede den internationale romadag og mindedagen for romaernes holocaust ved at udsende særlige erklæringer og deltog i mindehøjtideligheden i Auschwitz den 2. august.

Fremme af ligestilling og bekæmpelse af sigøjnerhad

Bekæmpelse af sigøjnerhad kræver en vedvarende indsats på alle politikområder. Kommissionen har fulgt en tostrenget tilgang: ved at imødegå det direkte gennem målrettede foranstaltninger og kommunikation til offentligheden og samtidig integrere bekæmpelsen af sigøjnerhad på tværs af de forskellige sektorpolitikområder.

Gennem årene har Kommissionen fortsat sit strukturerede samarbejde med Europarådet i form af en række fælles programmer, nemlig: i) Roma Memory-programmet, der blev lanceret i juni 2024, og som øgede bevidstheden og mindet om romaernes holocaust ii) ROMACT, som styrkede lokale og regionale myndigheders kapacitet til at arbejde for at sikre inklusion af romaer, og iii) EQUIROM, som bekæmpede sigøjnerhad gennem positive fortællinger om romaer i medierne. Derudover har Roma on Par-kampagnen på sociale medier, der blev lanceret på den internationale romadag, til formål at bekæmpe sigøjnerhad og gøre op med negative stereotyper om romaer.

Kommissionen støtter også UNESCO's arbejde med antiracismeundervisning i EU som bebudet i strategien mod racisme. I marts 2026 iværksatte UNESCO et toårigt projekt, der finansieres af Kommissionen, og som specifikt omhandler forskellige former for racisme såsom sigøjnerhad. Projektet har til formål at give undervisere ressourcer til at undervise elever og studerende i nutidig racisme og dens historiske arv og dermed fremme mere inkluderende læringsmiljøer for romaelever og -studerende[68].

KONKLUSION

Siden vedtagelsen af EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse har medlemsstaterne styrket det institutionelle grundlag for gennemførelsen af deres nationale romastrategier. Udviklingen af centrale styringsstrukturer i medlemsstaterne er fortsat i perioden 2023-2025. De nationale romakontaktpunkter har styrket deres koordinerende rolle, dialogen med romacivilsamfundet og civilsamfundsorganisationer, der arbejder for romaernes sag, er blevet mere struktureret, og i flere lande er der også rapporteret om en vis stigning i romaernes repræsentation i den offentlige forvaltning og i folkevalgte embeder. Derudover er

---

67 Findes på: https://equineteurope.org/.

68 Findes på: https://www.unesco.org/en/articles/unesco-launches-new-programme-address-racism-and-through-education-europe.

der gjort synlige fremskridt på flere politikområder: den politiske anerkendelse af sigøjnerhad er øget, romabørns deltagelse i førskoleundervisning er forbedret, beskæftigelsesfrekvensen blandt romaer er steget, og medlemsstaterne har udvidet foranstaltningerne inden for boliger, sundhed og social beskyttelse. EU-finansiering har understøttet inkluderende nationale reformer og initiativer i hele perioden.

Undersøgelsen om romaer fra 2024 viser forbedringer i 10 af de 16 indikatorer, der anvendes til at overvåge EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse. For eksempel synes de fleste beskæftigelsesrelaterede mål i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse at være inden for rækkevidde senest i 2030. Ikke desto mindre er der stadig behov for en betydelig indsats for at nå alle mål, bl.a. gennem en mere konsekvent fastsættelse af nationale mål. Kortsigtet finansiering, uensartede overvågningsrammer og begrænset koordinering på tværs af forvaltningsniveauer undergraver fortsat effektiviteten og bæredygtigheden af politikker for romaernes ligestilling og inklusion.

De kommende år bliver afgørende. Bekæmpelsen af sigøjnerhad og yderligere fremskridt med hensyn til romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse kræver vedvarende politisk engagement, effektive systemiske reformer, stærkere institutionel kapacitet, en integreret, tværsektorielle politiktilgange og forudsigelige langsigtede investeringer. Effektiv håndhævelse og stærkt offentligt lederskab bliver også afgørende. Den kommende FFR er en vigtig mulighed for at intensivere disse bestræbelser yderligere.

Romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse er ikke blot fæstnet i grundlæggende rettigheder, men er også strategiske prioriteter for Europa. I lyset af den demografiske tilbagegang, manglen på arbejdskraft og voksende global konkurrence kan inklusionen af romaer – en af Europas yngste befolkningsgrupper – bidrage til økonomisk modstandsdygtighed. Efterhånden som 2030 nærmer sig, skal disse prioriteter fortsat fremmes i EU's strategiske ramme, samtidig med at de også bidrager til Europas langsigtede samhørighed og konkurrenceevne, hvilket afspejler EU's tilsagn om, at ingen lades i stikken.